

ا‌فرمان

شاید مشهورترین فیلم تاریخ سینما با موضوع زندگی یکی از پیامبران الهی باشد. این فیلم محصول سال ۱۹۵۶ به کارگردانی سیسیل بی دومیل، روایتی جذاب و پرکشش دارد. شخصیت حضرت موسی (ع) با بازی چارلتون هستون، جذاب و باصلا‌بت به تصویر کشیده می‌شود. تقابل او با فرعون با بازی یول برینر و سکانس شکافته شدن دریا از موارد قابل اشاره فیلم است. بی دومیل پیشتر در سینمای صامت هم این قصه را فیلم کرده بود.

نوح

این فیلم ساخته دارن آرونوفسکی محصول سال ۲۰۱۴، نقد‌های مثبت و منفی فراوانی داشت. ماجراهای کشتی نوح که بسیار بارروایی جذابی دارد به مدد جلوه‌های ویژه خیره‌کننده فیلم، درخشش بیشتری هم پیدا می‌کند. گرچه شاید چهره راسل کرو، چندان منطبق با روایات، نقاشی‌ها و عمر طولانی حضرت نوح نباشد اما این بازیگر به لحاظ حس و حالی، نقش را از آب و گل درآورد.

بازنمایی چهره حضرت مسیح^(ع) در سینمای غرب چه تفاوتی باواقعیت دارد؟

مسیح شرقی با روایت غربی

نتایج تحقیقات جدید نشان می‌دهد آنچه تاکنون در سینما به عنوان مسیح به نمایش درآمده از اساس اشتباه بوده است

آدرمه‌اجر

ادبیات و هنر

مدت‌ها بود که باس اترویک هلندی برای دل خودش مشغول بازسازی تصاویر قدیمی و تبدیل نقاشی‌ها و مجسمه‌ها به عکس‌های فراواقع‌گرایانه بود اما صدایی از کسی درنیامد؛ چه وقتی عکس‌هایی منتشر کرد که گویی مونالیزا، نفرتیتی، توتان‌خامون، ونونس و تن‌تن جلوی دوربین نشست‌ه و عکس گرفته‌اند چه زمانی که تصاویر به‌جامانده از شکسپیر، کالینگولا و موتزارت را به عکس‌های فراواقع‌گرایانه بدل کرد. اما از زمانی که تصویر حضرت مسیح(ع) مرد اول جهان مسیحیت را به عکس بدل کرد، موجی بزرگ برانگیخت؛ موجی که حاصل شکسته شدن تصویر و شمایی بود که هنر در طول قرن‌ها از مسیح برای مردم جهان ساخته‌بود. ماجرا از این قرار است که این عکاس هلندی بعد از ۴۱سال عکاسی حرفه‌ای با جلوه‌های ویژه رایانه‌ای و به‌خصوص استفاده از هوش مصنوعی آشنا شد و به Artbreeder برخورد که به او اجازه می‌داد تصاویری کاملاً شبیه به عکس خلق کند. برای رسیدن به چهره واقعی حضرت عیسی (ع)، ابتدا تصاویر باقیمانده از کفن تورین و پرتره لئوناردو داوینچی را که البته این هردو منبع غیرقابل استناد هستند با هوش مصنوعی تلفیق کرد و از مشترکات آنها به یک تصویر شبه‌واقعی رسید.

باس چه کرد؟

باس اترویک برای رسیدن به چهره فراواقع‌گرایانه از حضرت عیسی(ع) از دو منبع استفاده کرده‌است؛ تصویر کفن تورین و پرتره لئوناردو داوینچی عیسی ناصری. او‌لی تکه‌ای پارچه‌ک‌تان است و چهره مردی با بدنی پ‌را

تصویر هوش مصنوعی از مسیح (ع)

تصویر هوش مصنوعی از داود (ع)

باس اترویک، عکاس هلندی

مسیح به روایت سینما

هالیوود، نقش زیادی در تثبیت چهره کلیشه‌ای از حضرت عیسی(ع) در اذهان عمومی داشت

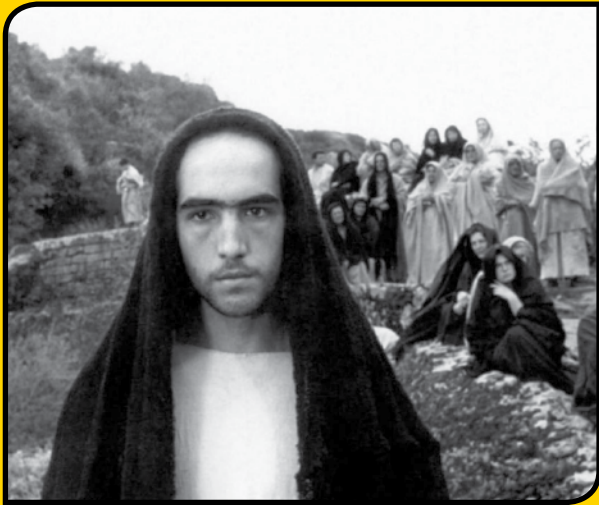

علی‌رستگار

سینما

اگرچه هنرهای تجسمی، نقاشی، مجسمه‌سازی و شمایل‌نگاری‌های کلیسایی در دوره‌های مختلف تاریخی، نقش مهمی در ارائه شمایی کلیشه‌ای از حضرت عیسی(ع) داشت، اما این نفوذ و قدرت سینما و برخی فیلم‌های مهم بود که آن تصور مرسوم از مسیح را تثبیت کرد، به‌طوری‌که تقریباً تصور و ارائه چهره‌ای جز مردی خوش‌اندام با چشمان رنگی و گیسوان و ریش‌های بلند و رنگ روشن، به امری محال و غیرممکن تبدیل شده‌است و هر فیلمسازی، به راهی جز این برود انگار با شمانات عمومی روبه‌رو می‌شود.

جالب اینجاست که سینما در برخی فیلم‌ها، حتی جسارت روایت‌هایی خلاف باور عمومی و حکایت‌های انجیلی را داشته و دشواری‌های نقد‌های کوبنده و

انجیل به روایت متی

بزرگ‌ترین داستان عالم

عیسای ناصری

جوان اول وسترن «جویندگان» درخشیده بود، چقدر کار را برای فیلمسازان و بازیگران بعدی سخت‌تر کرد. مسیح فیلمی که نیکلاس ری ساخت، حتی روی صلیب و بعد از شکنجه‌ها هم، خوش‌تپی‌اش را حفظ می‌کند.

انجیل به روایت متی (پیر پائولو پازولینی/۱۹۶۵)

پیر پائولو پازولینی در این فیلم، هم در روایت و هم در ترسیم چهره مسیح، متفاوت و جسورانه عمل کرد. مسیح او با بازی انریکه ایرازوکی و صدآپیشگی انریکو ماریا سالرنو، برخلاف مسیح‌های بور و خوش چهره آمریکایی و هالیوودی، از چهره‌ای ساده و معمولی (اگر نگویم زشت) برخوردار بود و با خاستگاه خاورمیانه‌ای حضرت عیسی(ع)، سنخیت و تطابق بیشتری داشت. در بازی این بازیگر اسپانیایی که استاد ادبیات هم بود و سال ۲۰۲۰ در ۷۶سالگی درگذشت، نشانی از بازی اغراق‌آمیز و کنش‌های پررنگ نیست و کیفیت بازی او و انبوه بازیگران ناشناخته و نابازیگران، در فیلمی سیاه و سفید، تداعی‌گر فضای واقعی آن دوره است.

بزرگ‌ترین داستان عالم (جورج استیونز/۱۹۶۵)

این فیلم هالیوودی و پ‌راز چهره‌های سرشناس هم در مسیر فیلم‌های مرسوم

حرکت می‌کند و باز هم با یک مسیح بلندقامت و خوش چهره روبه‌رویم، منت‌ها تفاوتش با برخی مسیح‌های دیگر این است که شمایل دست نیافتنی این شخصیت با بهره‌مندی از یک بازیگر بزرگ و بیان مقتدرانه‌اش، تقویت هم می‌شود تا نظاره‌گر قهرمانی بی‌کم و کاست باشیم. ماکس فون سیدو، نقش مسیح را با همان اقتداری ارائه می‌کند که پیشتر نقش شوالیه «مهر هفتم» (اینکمار رگمان) را بازی کرده‌بود.

عیسای ناصری (فرانکو زفرلی/۱۹۷۷)

چهره مسیح مینی‌سریال عیسای ناصری نیز همانند همان شمایل آشنا و همیشگی است و شاید تنها تفاوتش، استخوانی‌تر بودن صورت حضرت عیسی(ع) باشد. نقش مسیح را چه کسی بازی می‌کند؟ رابرت پاول، بازیگر بریتانیایی که چند سال بعد از این اثر، در سریال دیگری به نام «ه‌نی» بازی کرد که در ایران با نام حادثه جو پخش شد. زفرلی قبل از این‌که سراغ ساخت این سریال تلویزیونی با موضوع زندگی عیسی مسیح(ع) برود هم فضایی معنوی و مرتبط با مسیحیت را تجربه کرده‌بود؛ در فیلمی سرشناس به نام برادر خورشید، خواهر ماه.

ایوب پیامبر^(ع)

فرج... سلحشور سال ۱۳۷۷، کار بزرگی کرد و برای زندگی حضرت ایوب فیلمنامه نوشت.

او خود براساس این فیلمنامه فیلم ساخت و حتی خودش هم نقش اصلی را که ایوب(ع) بود، بازی کرد. او بعدها نسخه‌ای تلویزیونی نیز از این فیلم تهیه کرد که به‌صورت سریال بارها از تلویزیون پخش شد. در گریم فرج... سلحشور از اغراق سینمایی به‌خصوص خبری نیست.

ابراهیم خلیل...^(ع)

۱۱ سال بعد یعنی سال ۱۳۸۳ محمدرضا ورزی فیلمنامه‌ای برای حضرت ابراهیم نوشت و آن را با عنوان «ابراهیم خلیل...»(ع) کارگردانی کرد؛ محمد صادقی نقش حضرت را بازی می‌کرد. این فیلم دوران به نبوت رسیدن ابراهیم(ع) را به نمایش می‌گذارد. او در میان کافران بزرگ شده و آنها را به پرستش خالق خود فرامی‌خواند. محمد صادقی، بارها سابقه بازی در چنین نقش‌هایی را داشته‌است؛ صورت او برای حضور در نقش‌های تاریخی از جمله پیامبران قابلیت‌هایی دارد که انتخاب خیلی‌هاست. در این مجموعه یکی از نقش‌هایی که کمتر کسی فکر می‌کرد متناسب با بازیگرش باشد، نقش حضرت اسماعیل(ع) بود که حسام نواب صفوی آن را ایفا می‌کرد.

پیامبران در سینمای ایران

هیچ عاملی وجود ندارد که از ارزش‌های سینمایی پرداختن به داستان پیامبران بکاهد. همه‌چیز از نیاز فطری بشریت به فرستادگان خداوند گرفته تا وجوه بی‌تظیر داستانی در زندگی پیامبران و انبوه موقعیت‌های پیچیده انسانی و کنش‌های منحصربه‌فرد و غیرقابل پیش‌بینی آنان و مخاطبان شان، باعث می‌شود فیلم‌هایی که به سرگذشت پیامبران می‌پردازند با وجود داستان‌های شنیده‌شده‌شان، پرمخاطب، جذاب و بحث‌برانگیز باشند. سینمای ایران هم تلاش کرده از این قافله عقب نماند و روایت خود را که مبتنی بر قرآن است به جهان ارائه کند. در میان این فیلم‌ها شاید مهم‌ترین‌شان فیلم سینمایی «محمد(ص)» به کارگردانی مجید مجیدی باشد که در آن از ارائه چهره‌ای به‌عنوان چهره پیامبر اسلام اجتناب شده‌است. با این حال این حکم نزد مسلمانان عمومیت ندارد و سایر پیامبران الهی در فیلم‌های متعددی بازنمایی شده‌اند. این بازنمایی از حیث شخصیت‌پردازی و ظاهر، به فیزیک بازیگران آنها و گریم بسیار وابسته بوده‌ است که در این جا نگاهی به آنها می‌اندازیم.